

Prof. Dr. Ramazan Kaplan'ın İstiklâl Marşı'nın Kabulünün 86. Yılında TBMM'de Yaptığı Konuşma

Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanım,
Sayın Başbakanım,
Sayın Bakanlarım,
Sayın Milletvekilleri,
Sivil Toplum Örgütlerinin Temsilcileri
Saygıdeğer Hanımefendiler, Beyefendiler,
Sevgili Öğrenciler,
Basın Yayın Organlarımızın Değerli Temsilcileri.

Yakın dönem düşünce, sanat, kültür ve siyasi tarihimizin mümtaz şahsiyeti Mehmet Âkif Ersoy'un 70. ölüm yıldönümü ile İstiklâl Marşı'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabulünün 86. yıldönümü münasebetiyle huzurlarınızda bulunuyorum.

Yüce heyetinizi saygıyla selâmlıyorum;

Ölümünün üzerinden yetmiş yıl geçmiş olmasına rağmen Mehmet Akif, milletimizin hafızasında bütün canlılığı ile ve bir övünç abidesi olarak yaşamaya devam ediyor. Bu durum milletlerin tarihinde çok az insana nasip olan bir mazhariyettir.

Milletimizin Akif'e olan ilgisi yalnızca sanat ve düşünce adamı ya da İstiklâl Marşı'nın şairi olmasıyla açıklanamaz. Bu ilgi bir gönül bediğidir. Büyük milletimiz, kendine özgü sağlam bir tartı ile gerçek değerlerini sözde aydınlardan ayırmasını çok iyi biliyor ve onları muhabbetle bağrına basıyor. Kaldı ki Türk edebiyatında Akif kadar, yaşadığı toplumun her türlü geri kalmışlığını acımasızca eleştiren ikinci bir şair neredeyse yoktur.

Bütün tarihi boyunca, hürriyet ve istiklâlinin tehlikeye düştüğü zamanlarda, en büyük sermayesi olan imanı sayesinde, çaresizlikleri yenmeyi başaran milletimiz; bunun en büyük ve şanlı örneğini İstiklâl Harbi'nde verdi. Artık her türlü şartları ve gerçekleriyle tarihin malı olmuş İstiklâl Harbi'nin ölüm-kalım mücadelesi verilen o yakıcı ortamında; Millî Mücadele'yi "ifade etmek, bunun ruhunu söyletmek (...) halkın ruhunu, heyecanını" dile getirmek, güçlendirmek ve duygularının tercümanı olmak üzere bir millî marş meydana getirilmesi büyük bir zaruret hâline gelmişti.

Birinci Büyük Millet Meclisi'nin ilk günlerinde kurulan "irşad heyet"leri, Erkân-ı Harbiyye Reis Vekili Miralay İsmet Bey'e, millî bir marş duyulan ihtiyaç hakkında kanaat ifade etmişler ve bunun üzerine İsmet Bey, bu talebi İcra Vekilleri Heyeti'ne getirmiş, ardından da konu, Maarif Vekâleti'ne havale edilmiştir.

1920 yılında Maarif Vekili Dr. Rıza Nur'un öncülüğünde başlayan çalışmalarla; millî bir marşın yazılması için bir yarışma açıldığı önce bir genelgeyle okullara, 7 Kasım 1920 tarihli *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesi ile de basına duyuruldu. Duyuruda ayrıca, yarışmaya katılan parçaların 23 Aralık 1920'de değerlendirmeye tâbi tutulacağı, kazanan parçanın yazarına da 500 lira mükâfat verileceği bilgisi yer alıyordu.

Yarışmaya katılmak için henüz 30 kadar parça geldiği bir sırada, Dr. Rıza Nur, Türk - Rus görüşmeleri dolayısıyla Moskova'ya gönderildi. Onun yerine, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Maarif Vekilliği'ne getirildi. Hamdullah Suphi, başvuru süresinin son günü olan 21 Aralık'a kadar gönderilen 724 parça şiirden hiç birini millî bir marş olarak kabul edilmeye değer bulmadı. Burdur mebusu Mehmet Akif'in ise, böyle bir marşın para karşılığı yazılmasını istemediği için yarışmaya katılmadığı söylentisi yaygınlık kazanmıştı. Nitekim İs-

Prof. Dr. Ramazan KAPLAN

A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanı
MEB Millî Eğitim Akademisi Başkanı

istiklâl Marşı'mızın yazılması hususunda çok önemli rolü bulunan Akif'in yakın dostlarından Karesi Mebusu Hasan Basri Çantay, *Akıfna-me* adlı eserinde; Akif'ten İstiklâl Marşı'nı yazması konusunda istihamda bulunduğunu ancak Akif'in;

"- Ben ne müsabakaya girerim, ne de 'caize' alırım... (...) - Bırak yazsınlar. Ben bu yaştan sonra yarışa mı çıkacağım, ayıp değil mi?" dediğini kaydeder (s.62).

Millî ruhumuzu en iyi aksettirebilecek kişinin Mehmet Akif olduğu düşüncesini taşıyan ve kendisi de iyi bir hatip ve edip olan Maarif Vekili Hamdullah Suphi; Hasan Basri'nin Akif'le olan dostluğundan da yararlanarak millî marş Akif'e yazdırabilmenin yollarını aradı. Nihayet 5 Şubat 1921 tarihli bir mektupla Akif'e müracaat etti. Hamdullah Suphi mektubunda;

"*Pek aziz ve muhterem efendim,*

İstiklâl Marşı için açılan müsabakaya iştirak buyurmamalarındaki sebebin izâlesi için pek çok tedbirler vardır. Zât-ı üstâdânelerinin matlûb şiiri vücûda getirmeleri maksadın husûlü için son çare olarak kalmıştır. Asil endişenizin icâb ettiği ne varsa hepsini yaparız. Memleketi bu müessir telkin ve tehyic vasıtasından mahrum bırakmamızı rica ve bu vesile ile en derin hürmet ve muhabbetimi arz ve tekrar eylerim efendim" diyordu.

Para meselesinin halledilmesinden sonra Akif de yarışmaya katıldı. Çok kısa bir süre içinde yazdığı şiirini imzasız olarak Maarif Vekâleti'ne gönderdi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 26 Şubat 1921 tarihinde Başkan vekillerinden Hasan Fehmi'nin başkanlığında yaptığı toplantıda, Maarif Vekâleti'nin İstiklâl Marşı hakkındaki tezkeresi görüşülerek Maarif Vekâleti'ne gönderilen parçaların basılıp dağıtılmasına karar verildi. 1 Mart 1921 tarihinde de Mustafa Kemal Paşa'nın başkanlığında toplanan Meclis, ikinci toplantısında, Karesi Mebusu Hasan Basri Bey'in, İstiklâl Marşı'nın güftesinin Hamdullah Suphi tarafından Meclis kürsüsünden okunmasına dair teklifi ele alındı. Yarışmaya katılan parçalar arasında, Maarif Vekâleti'nce seçilen yedi tanesinden herhangi birinin Hamdullah Suphi tarafından okunması kararlaştırıldı.

Kürsüye gelen Maarif Vekili, şunları söyledi:

"*Arkadaşlar, hatırlarsınız. Maarif Vekâleti son mücadelemizin ruhunu terennüm edecek bir marş için şairlerimize müracaat etmiştir. Birçok şiirler geldi. Arada yedi tanesi en fazla evsaf-ı haiz olarak görülmüş ve ayrılmıştır.*

(...)

Yalnız vekâlet yapmış olduğu tetkikatta fevkalâde kuvvetli bir şiir aramak lüzumunu hissettiği için ben şahsen Mehmet Akif Beyefendiye müracaat ettim ve kendilerinin de bir şiir yazmalarını rica ettim. Kendileri çok asil bir endişe ile tereddüt gösterdiler. Bilirsiniz ki bu şiirler için bir ikramiye vadedilmiştir. Hâlbuki bunu kendi isimlerine takrip etmek arzusunda bulunmadıklarını ve bundan çekindiklerini izhar ettiler. Ben şahsen müracaat ettim. 'Lâzım gelen tedâbiri alınız ve icap eden ilânı yaparız' dedim. Bu şartla büyük dini şa-